

Αντιπροσωπευτικότητα των ευρωπαϊκών οργανώσεων κοινωνικών εταιρών: κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας

Περίληψη

Εισαγωγή

Στόχος της μελέτης αυτής είναι να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες προκειμένου να ενθαρρυνθεί ο κλαδικός κοινωνικός διάλογος στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας. Η σειρά μελετών αντιπροσωπευτικότητας του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Εργασιακών Σχέσεων (EIRO), οι οποίες διενεργήθηκαν κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποσκοπεί στον εντοπισμό των αντιπροσωπευτικών ενώσεων κοινωνικών εταιρών των οποίων θα ζητείται η γνώμη δυνάμει των διατάξεων της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Επομένως, στο πλαίσιο της μελέτης εντοπίζονται οι συναφείς εθνικές οργανώσεις κοινωνικών εταιρών στον κλάδο ηλεκτρικής ενέργειας μέσω μιας προσέγγισης από την κορυφή προς τη βάση (παραθέτοντας τα μέλη των ευρωπαϊκών ενώσεων) και μιας προσέγγισης από τη βάση προς την κορυφή διαμέσου των εθνικών ανταποκριτών του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Εργασιακών Σχέσεων (EIRO).

Η αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου εξαρτάται από την αντιπροσωπευτικότητα των αντίστοιχων εθνικών παραγόντων του κλάδου – μόνο οι αρκούντως αντιπροσωπευτικές ενώσεις δύνανται να συμμετέχουν στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο.

Μια εθνική ένωση θεωρείται συναφής κλαδική ένωση εκπροσώπησης συμφερόντων εφόσον πληροί τα παρακάτω κριτήρια: α) το πεδίο δραστηριοτήτων της ένωσης συνδέεται με τον κλάδο· β) η ένωση συμμετέχει σε τακτική βάση σε συλλογικές διαπραγματεύσεις σε κλαδικό επίπεδο ή/και υπάγεται σε οποιαδήποτε συναφή ευρωπαϊκή ένωση εκπροσώπησης συμφερόντων.

Μια ευρωπαϊκή ένωση θεωρείται συναφής κλαδική ένωση εκπροσώπησης συμφερόντων εφόσον περιλαμβάνεται στον κατάλογο ενώσεων εκπροσώπησης συμφερόντων της Επιτροπής των οποίων ζητείται η γνώμη δυνάμει του άρθρου 154 ΣΛΕΕ, ή/και συμμετέχει στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο που αφορά τον κλάδο ή/και έχει ζητηθεί να ζητηθεί η γνώμη της δυνάμει του άρθρου 154 ΣΛΕΕ.

Ορισμός του κλάδου

Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, ο κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας ορίζεται με βάση τη στατιστική ονοματολογία των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (NACE) (Αναθ. 2), προκειμένου να διασφαλιστεί η συγκρισιμότητα των ευρημάτων σε

διακρατικό επίπεδο. Ειδικότερα, ο εν λόγω κλάδος περιγράφεται από τον κωδικό NACE 35.1 (Παραγωγή, μετάδοση και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας).

Οικονομικό υπόβαθρο

Χαρακτηριστικά απασχόλησης

Σύμφωνα με έκθεση του 2010 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στον κλάδο ηλεκτρικής ενέργειας απασχολούνται περισσότεροι από 800.000 εργαζόμενοι στην Ευρώπη. Στην πλειονότητά τους οι εργαζόμενοι στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας απασχολούνται ως μισθωτοί και, ως επί το πλείστον, υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης. Το 78% περίπου των εργαζομένων είναι άνδρες και το 69% του εργατικού δυναμικού έχει χαμηλό ή μέσο μορφωτικό επίπεδο. Το μέγεθος των επιχειρήσεων ποικίλει σημαντικά από χώρα σε χώρα. Ενώ σε ορισμένες χώρες κυριαρχεί μία μεγάλη εταιρεία ή μικρός αριθμός μεγάλων εταιρειών, σε άλλες χώρες οι μικρότερες εταιρείες παίζουν σημαντικότερο ρόλο.

Πρόσφατες εξελίξεις

Ο κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας τελεί υπό αναδιάρθρωση από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, λόγω της απελευθέρωσης των βιομηχανικών δικτύου σε επίπεδο ΕΕ. Τα πρώτα βήματα προς την αναδιάρθρωση έγιναν με την οδηγία του 1996 (96/92/ΕΚ), την οποία ακολούθησαν περαιτέρω μέτρα το 2003, και τις διατάξεις για την πλήρη απελευθέρωση της αγοράς που τέθηκαν σε ισχύ το 2007, μεταξύ άλλων και για τον τελικό οικιακό καταναλωτή. Οι σημαντικότερες πρόσφατες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για τον μετασχηματισμό του κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας είναι αυτές που περιλαμβάνονται στην «τρίτη δέσμη μέτρων» του 2009 για την ανάπτυξη και την περαιτέρω ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς σχετικά με την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, καθώς και η στρατηγική για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) που υιοθετήθηκε το 2001.

Η εν λόγω νομοθεσία απέβλεπε σαφώς στο όφελος των πελατών και στην προώθηση της απασχόλησης σε κλάδους οι οποίοι εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση ενέργειας, μέσω της μείωσης των τιμών που θα προκαλούσε η αύξηση του ανταγωνισμού. Παράλληλα, εκφράστηκαν ανησυχίες ότι ο εντεινόμενος ανταγωνισμός θα επέφερε απώλεια θέσεων απασχόλησης και επιδείνωση των συνθηκών εργασίας στις επιχειρήσεις ενέργειας. Επίσης, η

δέσμευση της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 20% προϋποθέτει σημαντικότερες τεχνολογικές αλλαγές και ασκεί πιέσεις στους εργαζόμενους όσον αφορά τις ανάγκες σε δεξιότητες.

Οι τεχνολογικές αλλαγές, όπως η μετάβαση στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με χαμηλότερη ένταση εργατικού δυναμικού, καθώς και η αυξανόμενη σπουδαιότητα ενός μικρού αριθμού επιχειρήσεων με ηγετικό ρόλο στη διεθνή αγορά και η επέκταση προς το εξωτερικό (και μια τάση ενοποίησης στις μικρότερες δημοτικές επιχειρήσεις ηλεκτρισμού) έχουν επίσης προκαλέσει δραστικές περικοπές στην απασχόληση.

Εκπροσώπηση συμφερόντων σε εθνικό επίπεδο

Συνδικαλιστικές οργανώσεις

Ο αριθμός των ενεργών μελών των συνδικαλιστικών οργανώσεων ποικίλει σημαντικά ανά την Ευρώπη και κυμαίνεται από τα 2.061.198 εκατομμύρια και πλέον μέλη του συνδικάτου Ver.di στη Γερμανία έως τα μόλις μερικές δεκάδες μέλη της Συντεχνίας Υπαλλήλων Βάρδιας της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΣΥΒΑΗΚ) στην Κύπρο. Η σημαντική αυτή απόκλιση αντικατοπτρίζει διαφορές όσον αφορά το μέγεθος της οικονομίας και την ευρύτητα του πεδίου δραστηριοτήτων των οργανώσεων αυτών και όχι όσον αφορά την ικανότητα προσέλκυσης μελών.

Διαπιστώθηκε ότι 113 συνολικά κλαδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις πληρούν τα κριτήρια ένταξης στη μελέτη αντιπροσωπευτικότητας, γεγονός που καταδεικνύει ότι πρόκειται για πλουραλιστικό σύστημα. Διαπιστώθηκε ότι δύο χώρες (Ελλάδα και Λετονία) διαθέτουν από μία μόνο κλαδική συνδικαλιστική οργάνωση, επτά χώρες διαθέτουν από δύο και δύο χώρες διαθέτουν από τρεις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Εντούτοις, 16 χώρες αριθμούν από τέσσερις ή περισσότερες συνδικαλιστικές οργανώσεις, καταδεικνύοντας έτσι ένα κατακερματισμένο τοπίο. Σε 21 από τις 25 χώρες οι οποίες διαθέτουν πάνω από μία κλαδική συνδικαλιστική οργάνωση, το πεδίο δραστηριοτήτων των οργανώσεων αυτών συμπίπτει με το πεδίο δραστηριοτήτων του συνόλου ή των περισσότερων άλλων οργανώσεων.

Οργανώσεις εργοδοτών

Συνολικά, εντοπίστηκαν 48 κλαδικές οργανώσεις εργοδοτών. Το σύνολο των οργανώσεων αυτών, με εξαίρεση την VAEU στη Γερμανία, είναι μέλη της EURELECTRIC (η VAEU περιλαμβάνεται στη μελέτη καθώς συνάπτει συλλογικές συμβάσεις μέσω των περιφερειακών ενώσεων που αποτελούν μέλη της). Στην περίπτωση τριών από τις οργανώσεις αυτές, πρόκειται για εταιρείες και όχι για οργανώσεις εργοδοτών (ΑΗΚ στην Κύπρο, ΔΕΗ στην Ελλάδα και Enemalta στη Μάλτα). Καθώς, στις χώρες αυτές, οι εν λόγω εταιρείες συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μερίδιο του κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας, συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και υπάγονται στην EURELECTRIC, τον ευρωπαϊκό κοινωνικό εταίρο, θεωρούνται εργοδοτικές οργανώσεις.

Όσον αφορά τους εργοδότες, κυριαρχεί ένα λιγότερο κατακερματισμένο σύστημα. Σε 15 χώρες υφίσταται μόνο μία οργάνωση εργοδοτών, σε επτά χώρες υπάρχουν δύο οργανώσεις εργοδοτών, σε δύο χώρες υπάρχουν τρεις και σε τρεις χώρες υπάρχουν τέσσερις οργανώσεις. Σε επτά χώρες (Εσθονία, Ισπανία, Λιθουανία, Λετονία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο), καμία από τις οργανώσεις εργοδοτών που περιλαμβάνονται στη μελέτη δεν συμμετέχει στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Στη

Γερμανία, τη Δανία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και την Πολωνία, τουλάχιστον μία από τις οργανώσεις εργοδοτών που περιλαμβάνονται στη μελέτη δεν συμμετέχει στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Γενικά, οι επιχειρηματικοί οργανισμοί μπορεί επίσης να ασχολούνται με συμφέροντα πέραν αυτών που σχετίζονται με τις εργασιακές σχέσεις.

Σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής που περιγράφηκαν παραπάνω, το σύνολο των εθνικών οργανώσεων που υπάγονται στη EURELECTRIC, την οργάνωση εργοδοτών σε επίπεδο ΕΕ, περιλαμβάνονται στη μελέτη είτε συμμετέχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις είτε όχι.

Συλλογικές διαπραγματεύσεις

Η κάλυψη των συλλογικών διαπραγματεύσεων είναι σχετικά υψηλή στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας. Σε περίπου 18 από τις 22 χώρες με διαθέσιμα δεδομένα, το ποσοστό κάλυψης των συλλογικών διαπραγματεύσεων υπερβαίνει το 70%. Στις υπόλοιπες χώρες με διαθέσιμα δεδομένα, καταγράφεται ποσοστό κάλυψης των συλλογικών διαπραγματεύσεων που κυμαίνεται μεταξύ 40% και 60%.

Εκπροσώπηση συμφερόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Οι οργανώσεις του κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως οργανώσεις κοινωνικών εταίρων των οποίων ζητείται η γνώμη δυνάμει του άρθρου 154 ΣΛΕΕ είναι η IndustriALL και η EPSU (Ευρωπαϊκή ομοσπονδία συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων στον δημόσιο τομέα), οι οποίες εκπροσωπούν εργαζόμενους, και η EURELECTRIC (Ένωση βιομηχανιών ηλεκτρισμού), η οποία εκπροσωπεί εργοδότες.

Η IndustriALL διαθέτει 44 άμεσα συνδεδεμένες ενώσεις (39% των συνδικαλιστικών οργανώσεων που εντοπίστηκαν στη μελέτη) σε 24 κράτη μέλη, 43 από τις οποίες συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις του κλάδου. Η EPSU διαθέτει 49 άμεσα συνδεδεμένες ενώσεις (44% των οργανώσεων που εντοπίστηκαν στη μελέτη) σε 24 κράτη μέλη, 48 από τις οποίες συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις του κλάδου. Τέλος, η EURELECTRIC διαθέτει 30 άμεσα συνδεδεμένες ενώσεις (62% των οργανώσεων εργοδοτών που εντοπίστηκαν στη μελέτη) σε 27 κράτη μέλη, 11 από τις οποίες συμμετέχουν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις του κλάδου.

Συμπεράσματα

Από τις αναλύσεις του κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας στις 27 χώρες που μελετήθηκαν, τόσο από την κορυφή προς τη βάση όσο και από τη βάση προς την κορυφή, διαπιστώνεται ότι η IndustriALL και η EPSU από την πλευρά των εργαζομένων και η EURELECTRIC από την πλευρά των εργοδοτών πρέπει να θεωρούνται ως οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι εργαζομένων και εργοδοτών σε επίπεδο ΕΕ στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας.

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση «Αντιπροσωπευτικότητα των ευρωπαϊκών οργανώσεων κοινωνικών εταίρων: κλάδος ηλεκτρικής ενέργειας» («Representativeness of the European social partner organisations: Electricity sector») διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/TN1305028S/index.htm>

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνείτε με την Camilla Galli da Bino, υπεύθυνη πληροφόρησης, στη διεύθυνση gdb@eurofound.europa.eu